

BİR QADININ HƏYATINDAN

24 SAAT

O zaman, hələ müharibədən on il əvvəl yaşadığım Riverdəki pansionatda bir dəfə süfrəmizin başında qızgın bir mübahisə düşdü. Mübahisəmiz elə kəskinləşdi ki, az qala kinli hədələr, hətta dalaşma ilə bitəcəkdə. Adamların çoxu zəngin təsəvvürlü adamlar deyildi. Haradasa kənarda onlara bilavasitə aid olmayan, onları təngə gətirib, zəhlələrini tökməyən bir hadisə baş verirsə, bu onların hisslərinə heç toxunmur, onları narahat etmir. Yox, əgər əhəmiyyətsiz bir hadisə düz onların burunlarının ucunda baş verirsə, heysiyyətlərinə toxunursa, o saat mənləkləri cuşa gəlir. Belə hallarda adamların bir növ səbir kasaları dolur, qarşısı alınmaz, özü də lüzumsuz qızgınlıqlar baş verir.

Bizim o mötəbər məclisimiz də bu dəfə eynən beləcə oldu, biz nahar zamanı adətən small talk¹ edər, bir-birimizə yüngülcə sataşar, zarafatlaşıb gülüşər, xörəkdən sonra isə qalxıb müxtəlif səmtlərə ayrılardıq: alman öz arvadı ilə fotoaparətini götürüb gəzməyə gedər, mehriban danimarkalı cansıxıcı balıq ovuna, ingilis xanımı kitablarının yanına, italyalı ər-arvad Monte-Karloya şənlənməyə yollanar, mən isə heç yana getməyib tənbel-tənbel avaralanardım; gah həsir kreslodə yellənər, gah da oturub işləyərdim. Amma bu dəfə amansız bir deyişmə baş verdi; hərgah birisi sıçrayıb dururdusa, bu durmaq nəzakətlə xudahafizləşmək üçün deyil, əvvəlcə dediyim kimi, son dərəcə ciddi şəkil alan, bu od-alova yenidən atılmaq üçün idi.

Bizim balaca stolumuza belə bərk çaxnaşma salmış bu hadisə, əlbəttə, çox qərribə hadisə idi. Yeddimizin yaşadığı bu qonaq evi xarici görkəmindən xüsusi villanı xatırladırdı – pəncərədən görünən sahil qayalıqlarının mənzərəsi necə də gözəldi! Əslində isə bura böyük “Palas-hotel” mehmanxanasının əlavə bir tikilisi idi, aralarındakı bağ vasitəsilə bir-birinə birləşirdi, belə ki, biz ayrı yaşasaq da, həmişə görüşürdük. Bir neçə gün bundan əvvəl hotelimizdə böyük bir qal-

¹ Boş-boş söhbət.

maqal oldu. Günorta saat on iki iyirmi dəqiqə qatarı ilə (mən vaxtı dəqiq göstərməyə məcburam, başqa cür mümkün deyil, çünki bu mövzumuz və eləcə də olmuş hadisə üçün vaxtın dəqiqliyi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir) gənc bir fransız gəldi və oteldə üzü dənizə bir otaq tutdu; təkcə faktın özü göstərirdi ki, oğlan çox varlıdır. O, təkcə qəşəng geyimi ilə deyil, həmçinin yaraşığı görkəmi və qeyri-adi gözəlliyi ilə də hamının nəzər-diqqətini cəlb etdi: onun qızlara məxsus zərif, uzunsov sifəti, ipəkvarı açıq-sarı bıqları, xoşagələn dodaqları, dalğalı və şabalıdı yumşaq saçları, ağ alına tökülmüş qıvrım telləri, nəvazişli, məhzun baxışlı gözləri vardı, onun hər yeri gözəldi. Sifəti nəsə yumşaq, həlim bir məsumluqla əhatə olunmuşdu. Duruşunda quruluqdan və ədəbazlıqdan əsər-ələmət belə yox idi. Uzaqdan və ilk baxışdan bu oğlan moda mağazalarının vitrinlərində əlində şux çəlik tutmuş və məğrur-məğrur özünü şüşə arxasında nümayiş etdirən, kişi gözəlliyinin ideal timsalı olan müqəvvaları xatırlatsa da, ona yaxınlaşdıqca bu təəssürat tamamilə yoxa çıxırdı, çünki onun sifətinə çökmüş sabit səmimiyyət (əlbəttə, bu nadir haldır!) təbii və sanki ana-dangəlmə idi. Onun hamını səmimi və ciddi tərzdə salamlaması, hər bir hərəkətindəki sərbəstliyi və sadəliyi, ehtiram və nəzakəti adama xoş təsir bağışlayırdı.

Əgər bir xanım qarderoba yaxınlaşırdısa, o, qadının paltosunu tutmaq üçün cəld irəli gedər, gördüyü hər uşağın qəlbini mehriban bir baxışla oxşayar, yaxud atmaca sözlərlə dindirib, könlünü alardı, özünü xoş-rəftar, eyni zamanda təmkinli aparardı. Sözün qıssası, o öz aydın sifəti və gənclik lətifəti ilə hamını əsir etdiyinə əmin olan xoşbəxt gənclərdən idi, belə gənclər bu inamı sonradan cazibə qüvvəsinə çevirirlər. Bəli, o belə bir xoşbəxt gənclərdəndi. Onun gəlişi hotelin yaşlı və xəstə adamlarına (belələri isə burada əksəriyyət təşkil edirdi) xoş təsir bağışladı. Öz tazə-tərliyi, həyatsevərliyi, gənclərə məxsus tərəvətli təbəssümü hamının rəğbətini qazandı.

Gələndən ikicə saat sonra o, artıq Liondan gəlmiş varlı fabrikantın qızları – on üç yaşlı Blanş ilə tennis oynayırdı. Onların anası incə, zərif və çox təmkinli madam Anriet isə yüngül bir təbəssümlə hələ pərvazlanmamış quşcuğazlarının bu yad oğlan qarşısında necə də əzilib-büzüldüklərini süzürdü. Axşam o, təxminən bir saat bizim şahmat oynamağımıza tamaşa etdi, aradırsa əyləndirici tərzdə bir neçə məzəli lətifə söylədi, sonra şən qəhqəhələr içində madam Anriet ilə gedib sahilə uzun müddət o baş-bu başa gəzindi, həmin vaxt madam Anrietin əri isə həmişəki kimi öz tanışlığı ilə domino oynayırdı; axşamdan xeyli keçmiş

mən onun hotelin katibəsi ilə qeyd bürosunun qaranlığında gizli-gizli mırt vurduğunu eşitdim. Ertəsi gün səhər o mənim otaq yoldaşım danimarkalını balıq ovuna yola saldı, eyni zamanda öz valehedici biliyini nümayiş etdirdi, sonra qayıdıb, Liondan gəlmiş həmin fabrikantla siyasətdən uzun-uzadı söhbət etdi, görünür, burada da özünü ən maraqlı söhbətçil kimi tanıtmışdı, belə ki, səs-küy içərisində arabir şişman cənabın qəhqəhəli gülüşü eşidilirdi. Nahardan sonra (mənim hər bir epizodun vaxt bölgüsünü belə dəqiq qeyd etməyimin əsas məqsədi vəziyyəti daha aydın təsəvvür etmək üçündür) o, yenə də bir saata qədər madam Anrietlə bağda əyləşib, qara kofe içdilər, sonra Anrietin qızları ilə tennis oynadı, hotelin vestibülündə alman – ər-arvadla bir qədər söhbət etdi. Saat altıda məktub salmağa gedəndə isə mən onu vağzalda gördüm. O, tələsik mənə sarı yüyürüb, üzr istəyirmiş kimi dedi ki, onu təcili geri çağırıblar, ancaq iki gündən sonra qayıdıb gələcəkdir. Axşam yeməyində o doğrudan da salonda yox idi, lakin özü olmasa da bütün stollarda yalnız ondan danışrdılar, hamı onun xoşagəlim, xasiyyətçə şən olduğunu deyirdi. Gecə saat on bir radələrində otağımda əyləşib oxuduğum kitabı qurtarmaq istədiyim vaxt birdən bağçaya baxan açıq pəncərədən bağirtı və haray eşitdim, hoteldə qərribə

bir haray-həşir qalxmışdı. Güclü maraqdan doğan hədsiz narahatlıqla həmin saat aşağı endim və əlli addım getməmiş qonaqları və hotelin işçilərini qeyri-adi çaxnaşmada gördüm. Əri öz namürlü¹ tanışı ilə, dəqiq müəyyən edilmiş vaxtda əyləşib domino oynadığı zaman, adəti üzrə hər axşam sahil gəzintisinə gedən Anriet bu gün gəzintidən geri qayıtmamışdı, camaat yəqin ki, bədbəxt bir hadisə baş verdiyini güman edib, vahiməyə düşmüşdü. Anrietin adətən ağır yerişli əri indi nəhəng öküz kimi sahil boyu sürətlə o tərəf-bu tərəfə yüyürür, qaranlıqda: “Anriet!” – deyə bağırırdı, onun həyəcandan boğuntulu səsi ölümcül yaralanmış iri, vəhşi bir heyvanın dəhşətli böyürtüsünü xatırladırdı. Aşxana xidmətçiləri və uşaqlar həyəcanla pilləkənlə yuxarı-aşağı yüyürür; hoteldə yaşayanların hamısını oyadıb, jandarm idarəsinə zəng vururdular. Kök kişi isə jiletinin düymələri açılmış halda durmadan fir-fir fırlanır, üzünü qaranlığa tutub mənasız olaraq elə hey “Anriet!”, “Anriet!” səsləyirdi. Bu hay-haraya qızlar da oyanıb gecə köynəklərində pəncərənin önündə dayandılar, analarını çağırmağa başladılar, ataları onları sakitləşdirmək üçün tez yuxarı yüyürdü.

Elə bu zaman dəhşətli bir hadisə baş verdi, elə bir hadisə ki, onu qələm və fırça ilə təsvir etmək qey-

¹ Belçikada şəhər.